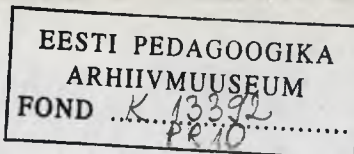

Märt Raud
Lostigen 12, II
S - 171 71 Solna
Sweden

1.

Solnas, 15.nov. 1978

Väga lugupeetud "Meie Elu" toimetaja!

Mõni aeg tagasi saatis E.Õpetajate Keskhingu juhatus "Meie Elu" toimetusele artikli, mille kirjutasin ühenduses Tartu Õp. Seminari 150 a. juubeliga k.a. Kanada postistreigi tõttu jäi saadetis nähtavasti kuhugi peatuma, sest selle asemel leidsin "Meie Elust" (nr. 38) anonüümse kirjutise "Seminariid olid kommunismi taimelava", mis on seminaride suhtes pahatahtlik ja eesti õpetajaskonda riivav. Autor "S" tsiteerib selles pealegi minu mainitud artiklit "Vaba Eesti Sõna" (nr. 34) järele ja leiab, et katsun seminare valge värviga süütaks pesta. See väide on minule isiklikult haavav, sest mul ei ole kunagi olnud vajadust ega tahtmist hakata kommunistide advokaadiks.

Kui "S" räägib seminaridest kui kommunismi taimelavast, siis peame teadma, missugust ajajärku ta mõtleb. Kindlasti mitte Tartu seminari I saksakeelset ja II venekeelset perioodi, mis kestsid kokku 90 aastat (1828-1918), vaid iseseisvusaega, kui meil töötas viis seminari. "S" teab kaljukindlalt, miks need viis suleti ja asendati ^{kahe} pedagoogiumidega: seda tegi haridusminister J.Hünerson a.1932, "kuna polnud teist teed nendes koolides sügavale juurdunud kommunistliku maailmavaate levitamise pidurdamiseks".

Ilmselt ei tunne "S" eesti kooliolusid ega kuulu ise seminaristide hulka. Teatavasti sai suurem osa meie algkoolilise õpetajaid oma pedagoogilise hariduse just seminarides ja neil endil on asjast teine arvamus. Minu artiklist rääkis "S" ainult üksikuid lauseid, kuid ei tabanud selle sisu. Seepärast analüüsigem küsimust, mispärast meil suleti seminarid!

"S" kirjutis elustab meie omaaegset koolidiskussiooni a.1925-32, kui vaieldi seminaride poolt ja vastu. Ühel pool seisid hariduselu demokraadid, teisel pool aristokraadid. Kui lõpuks aristokraatidele jäi võit ja seminarid suleti, oli selle sammu taga mitu tegurit.

Esiteks tekkis meil seminaride suure arvu tõttu õpetajate üleproduktsoon. Kohasaamine muutus raskeks.

Teiseks määrati 1925.a. märtsis Tallinna seminari direktoriks hariduselu "tõusev täht" ja aristokraatide peamees, koolinõunik A.Kuks, kes asus kohe reformeerima õpetajate ettevalmistamist. Ta propageeris uut koolitüüpi, pedagoogiumi, kuhu õpilased astuksid pärast gümnaasiumi lõpetamist. Eeskujuks olnud tal M.Meiusi andmetel Venemaa pedagoogiline instituut. A.Kuksi toetas rida meie tuntud

akadeemilisi haridustegelasi, nagu koolidir. N.Kann ja Jaan Lattik (haridusminister a.1925-27), kes soovitasid algkooliõpetajate väljaõpet siduda ülikooliga. Veel samal sügisel võttis Riigikogu vastu haridusministeeriumi kava sulgeda Tallinna seminari I ja II kl. 1928.a. järgnes kooli muutmine pedagoogiumiks.

Kolmandaks saabus 1930.a. sügav majanduskriis, mis nõudis ministeeriumidelt kulude drastilist kärpimist. Algkoolide osas viidi läbi suuri koondamisi - umbes 300 õpetajat kaotas kohad. Samal aastal lõpetas tegevuse Võru seminar, mille sulgemist oli Jaan Lattik nõudnud juba mitu aastat. Mais 1931 võttis Riigikogu vastu pedagoogiumide seaduse ja järgmisel aastal likvideeriti seminarid Rakveres ja Haapsalus. Tartu seminar muudeti pedagoogiumiks.

Kaudselt mõjutas parempoolseid haridustegelasi aristokraate kahtlemata seminaride sotsiaalne tagapõhi. Seminarides õppis suur hulk kehva vanemate lapsi, "popsipoegi", kes said riigi poolt teotust. Paljudele oli seminar ainuke võimalus jätkata kooliteed. Kardeti, et selle "proletariaadi" tõttu juurduvad seminarides vasakpoolsed maailmavaated. Tuleb toonitada, et vasakpoolsete all ei mõeldud tol ajal mitte ainult kommuniste, vaid kõiki neid, kes seisid Jaan Tõnissoni rahvaerakonnast vasakul, seega ka radikaalseid kodanlasi -tööerakondlasi - ja sotsialiste.

Mis puutub kommunistidesse, siis teame, et noore Eesti iseseisvus ei andnud suurele idanaabrile hingerahu. Kogu meie omariikluse kestel juhiti piiri tagant kommunistlikku õnnestustööd. Intensiivseim oli see enne 1924.a. mässukatset, kui püüti kanda kinnitada kõikides koolides, kusjuures eriti tähtsaks peeti õpetajate ettevalmistusasutusi. Mitmel pool organiseeriti õpilaste streike, näit. Pärnu gümnaasiumis. Tallinna seminari dir. A.Roos kaotas oma koha selle pärast, et mässust osavõtjate seas oli ta kooli õpilasi.

Pärast 1.dets. sündmusi vaibus kommunistlik agitatsioon mõneks ajaks, aga mitte täielikult. Meil pole põhjust salata, et seminarides avastati 1936.a. paigu kommunistlikke ässitajaid, kes heideti koolist välja või jäeti ilma kutsetunnistusest. Need juhtumid äratasid avalikkuses tähelepanu ja leidsid valgustamist ajalehtedes. Kuid meil ei ole ka mõtet üle hinnata nende aktivistide tegevust ja hakata nimetama seminare kommunismi taimelavaks. See oleks solvav demokraatlikult häälestatud seminaristide-õpetajate suurele perele, eriti veel Tartu Õp. Seminari 150 a. juubeli puhul. Imelik on, et kirjutaja "S" ei leia juubilari tervituseks ühtki positiivset sõna.

Minu seisukoht seminari kui koolitüübi suhtes tohiks olla tuttav. Olin koos haridusminister A.Jaaksoniga see, kes 1937.a. restaureeris seminarid Tallinnas ja Tartus. Seda teadis kogu õpetajaskond. Lugupidamisega

M. Raud